

Bárdos Attila

Amikor estévé változik a nap

Amikor estévé változik a nap,
elhallgatnak a madarak.
A házakban gyertyát gyújtanak,
éj lopakodik a kert alatt.

Temetés lesz:
halottunk a vágy, bimbó, rügy, esély, remény...
– harang sír már az életzaj helyén.

Mások vagyunk:
te is, meg én...
– talán bűneink is mások
az ősi árnyak helyén.

Pillanat

Mennyit éltem!
– és mégis kevés.
Még pezsdít
minden ébredés.
De nem nézek
szembe a nappal,
időt koldulok
levett kalappal.

Estére megnyugszom
– vagy csak elfáradok?
Vérem még zaklat,
nyugodni nem tudok.

Meddig tart
ez a pillanat?
S olyan-e a vég
hogy egyszer csak megszakad?

Alkonyul

Lopakodva, bizonytalan fényben,
a nehéznél is nehezebben,
mégis anyagtalanul: alkonyul.

Simogatás.
Nedves, nyirkos,
sötétedő borítás.

Péter Péter

Valami

A tófenéken sápadt hold remeg,
elnyeli a fullasztó mély homály,
fájdalom sűrül, foszló csönd zizeg,
valami markol, s az iszapba váj.

Elérhetetlen gyémántfény ragyog,
csillagok hullnak százszám a vízbe,
félve húznak el riadt halrajok,
s fűzek öltöznek gyászezüst díszbe.

Valami éget, valami sajog,
olvadt, hűvös tükörré vált a víz —
oda nem jutnak már le sóhajok.

A felleg súlyos könnyködpárát visz,
valami átfog, rád omlik a tér,
s vöröslik távol az ég, mint a vér...

Szonett fehérben

Sófehér fényben szikrázik a táj,
jégcsapcsillárok gyúlnak a fákon,
megdermedt csöndet őriz a lapály,
jégvirág szőtte vad ákombákom.

Vöröslő fények csordulnak alá
— a sebzett nap lecsöppenő vére —,
fehér hallgatás a szirtek falán,
zúzmara fagy rá a jegenyére.

Tó jege rian, feljajdul a szél,
havat hord szét — növekszik a halom —,
zúgásában bús, ősi monda él,

remeg, reccsen az ódon szélmalom;
fázósan búvik meg pocok, egér,
rejtli őket a langymeleg alom.

Lidércnyomás

Régi bűn lidérce gyűri, nyomja lelked,
vérszín lángként lobog, sebez akár a kés,
savként marja álmod, és sohasem enged
ki gonosz markából e sajgó szenvedés.

Rőt zsarátnok perzsel, poklok tüze éget,
belső láz emészt, mint átkos szemmel-verés,
még a mea culpa sem vet soha véget
kínjaidnak, sem a gyötrő vezekelés.

Tudod jól, vétkekre nem lesz megbocsátás,
úgy kell hordoznod, mint súlyos vaskoloncot,
még sírodban sem lesz nyugalom, megváltás,
előkotor a bűn, mint kutya a csontot.

Felőről a vétkeid, nincs és nincs irgalom,
forog, zúg, zakatol a kegyetlen malom...

Papírhajók

Elúsztak már az élet folyóján
gondolataim büszke papírhajói;
nem tudom, elérik-e az öröklét
ősi tengervidékének végtelenjét.
Talán a vihar-szántotta vízben
elmerültek a mélység sötétjében,
vagy partra vetették őket a
meg-nem-értés haragvó hullámai.
Nem tudom.

Most állok a hitevesztett parton,
a málló remény hűvös iszapjában,
hallgatva a hontalan sirályok
fülsértő, panaszos vijjogását,
az álnok habok elomló zenéjének
bűnbánó, hazug mormolását,
míg szelíd halotti imát sodor
a hitszegő szél ködös suttogása.
Lopakodva araszol már az ősz is,
rőtült levelek szállnak a vízre —
ígéret tükrére hulló méla sóhajok...

Bárdos József

Körülbelül

Első beszélgetés

- Halló! Adom a Hadik Kávéházat!
- Halló! Itt Kosztolányi-lakás
- Csókolom a kezét, Ilonka!
- Maga az, Karinthy? Megismertem a hangját.
- Kedves.
- Dide teljesen odavolt, amikor megtudta, hogy maga is beteg lett. Két napig sírt egyfolytában. Amikor maguk elutaztak Oslóba, azt mondta, mindketten meghalnak, mire kitavaszkodik. És sose látják többet egymást. Úgy hitte, elvesztette magát is, mint szegény Csáth Gézát.
- De én itt vagyok.
- És hogy van? Mikor jöttek haza?
- Köszönöm, azt mondják, most már megmaradok. Nagy bánatára az ellenségeimnek. Már egy hete itthon vagyunk. Beszélhetnék Didével?
- Hogyne. Nagyon boldog lesz. Mindjárt szólok neki. Ledőlt a díványra egy kis ebéd utáni sziesztára.
- Megvárnám.
- Egy perc...
- Szervusz fidibusz!
- Szervusz Fricikém! Isten hozott itthon!
- Hallom, heverészel.
- Nagyon rákaptam. Kevés az erőm. Ha megyek valahová, mindig megbecsülöm, hány lépés lehet az út. Néha tényleg attól félek, megint összecsuclok, mint ott, a kórházban.
- Hallottam, mi történt veled. Ahogy megjöttem, azonnal lerohantak a rossz hírekkel. És – erre akár büszke is lehetsz, fiam –, te vitted a prímet.
- El nem képzeled, mi történt. Rosszabbul voltam, mint a rádiumos besugárzás után.
- Vagy talán rosszabb kórházban. Berven nem engedett volna téged mászkálni mindjárt egy műtét után.
- Igaz, nyilván Olivecronánál is nagy fegyelem volt.
- Meg rend, tisztaság, meg emberség. Ki hitte volna, Olivecrona számon tartotta, hogy író vagyok.
- Velem is így tettek. Azt se tudom, honnan értesültek róla.

- És itthon? Befekszel, és még a neved is megszűnik. Te leszel a ketteske bácsi..
- Mentünk a folyosón. Ilonka fogta mindkét kezem, hogy vezessen. De a térdeim hirtelen felmondták a szolgálatot. Ő szegény próbált tartani, karolni, de nem bírt el. A végén lecsúsztam a földre, mint egy fejlődésben visszamaradt másfél éves. Ide jutottam.
- Túlzol, mint mindig, mint néha az Esti-novellákban. Volt, elmúlt. Lépj túl rajta.
- De ki biztosít, hogy holnap nem esek-e újra össze, akár az utcán, a fal mellett?!
- Akkor épp műtét után voltál.
- És már a hányadik után! Én már nem hiszek ebben az egészben! Mi értelme, mondd!?
- Itt társaloghatsz becses személyemmel. Fogd fel, hogy ez egy irodalomtörténeti esemény Az irodalomtörténészek még nem tudják. Pedig egykor majd tanulmányokat írnak róla. Meg doktori értekezést. Az orvostörténészek viszont már most jegyzik. Két túlélő, egy Berven- meg egy Olivecrona-páciens. Ez neked smafu?
- Ne röhögtesd! Fáj.
- Addig jó, amíg érzed, hogy fáj. Megírhatod versnek, és a kritikusok majd azt mondják róla, hogy ez szép. Hogy neked fáj, az nekik tetszik. Micsoda öröm! De van egy rossz hírem is: a temetésemre még várnod kell. Ne reménykedj! Eszem ágában sincs meghalni mostanában. Egy új regényen dolgozom. Ez lesz a nagy mű. Majd meglátod.
- Elfáradtam, várj leülök ide a székre.
- Tudod mit? Pihenj egy kicsit. Aztán hívj fel. Itt leszek a Hadikban még egy órácskát. Megiszom egy jó, pesti kávé. Naponta egyet szabad. Aztán majd idejön értem ötre Aranka.

Második beszélgetés

- Tessék: itt a Hadik kávéház.
- Halló! Beszélhetnék Karinthy Frigyes úrral ?
- Igen uram, rögtön szólok neki: Egy perc türelmét kérem. Mit mondjak, neki, uram: ki keresi?
- Kosztolányi Dezső. De ne árulja el neki, egy kis tréfát készíték itten.
- Jaj, Kosztolányi úr, de rég járt nálunk! Már futok is. Az Isten áldja meg!
- Allo? Bonjour, Monsieur! Parlez vous francais. Non? Itt a Nemzetközi Penklub titkársága, de Paris. Úgy értesültünk, hogy Magyarországról Önt, Karinthy Frigyes urat akarják felterjeszteni Nobel-díjra az új regénye alapján? Mi is a címe?
- Üdvözlöm! Nagyon megtisztelő. Izé. Nekem nem is mondták. Sajnos, a címet én így hirtelen most nem is tudnám megmondani.
- Hát döntse már el, maga ökö!

- Halló! Központ! Megszakadt a vonal. Honnan jött ez a hívás?
- Halló! Itt Krisztina-központ. A hívást kezdeményező előfizető: Kosztolányi Dezső.
- Halló! Összekapcsolna vele újra?
- Kérem, beszéljen!
- Halló, itt Kosztolányi Dezső.
- Tényleg megírtad a nekrológomat?
- Honnan veszed?
- A Centrálban beszéltek. Állítólag zseninek nevezted benne.
- Na ne túlozz, Fricikém!
- Várjál, felírtam, ide a jegyzetfüzetembe: Hogyan zsondja: lehet, hogy ez a marha volt köztünk az egyetlen zseni!
- A marhát vállalom.
- Ne szerénykedj. Az előző telefon se volt semmi. Csak most nem tudom, marha vagy ökör?
- Megizzadtál rendesen, mi?
- Ne izgulj! Olivecrona azt mondta, a baj nem jön vissza.
- Jó neked. Te tényleg túlvagy rajta. Meggyógyított a svéd.
- Igen. Hála Arankának, újra embernek érzem magam.
- Arankának? Mi van a kis orvosnövendékkal?
- Te csak ne bánts el Arankát! Mindent neki köszönhetek. Ő vitt el Bécsbe, ő vette rá Olivecronát, hogy vállaljon el. Különben is. A betegség megváltoztatja a dolgokat. Olvastalak ám téged! Ezt ki is jegyzeteltem. Hátha jól jön még egyszer. Tessék. Itt van:

Csupán te állsz itt, kedvesem, árny gyanánt,
távolba mosva, sápatag és merőn,
már mint az özvegy, kit halott férj
hűtlenül elhagy.

Még sincs üres szó ajkadon, és hazug
vigaszt se súgysz te. Mint a csodálatos
józan való vagy, és a hűség
s mint a halál nagy.

- Ha tudnád, mit meg nem tesz értem! Túri a nyavalygásom, a rosszkedveim, mosdat, öltöztet, kiszolgál, belém diktálja a gyógyszereket. Szegényke. Nem hiszem, gondolta, mikor hozzám jött, hogy ide juthatok. Mondtam már neked. Én nagy, erős, családból származom. Nálunk ritka vendég volt a betegség. Az én nagyapám...
- Tudom, a negyvennyolcas huszár volt. Azok sokat kibírtak. De nekik nem csak október hatodika, jutott március tizenötödike is.
- Igaz. Nekünk már csak június 4. Jaj, én már sosem látom meg Szabadkát.

– Ne nyavalyogj! Inkább arról beszélj, Ilonka mit szólt ehhez a versedhez? Nem akármilyen játék ez a szapphói strófával.

– Ehhez nem illettek a rímek. Valami nagyon egyszerűt akartam, de úgy, hogy erős zene szóljon benne.

– És Ilonka?

– Ilonka? Ugyan! Ő nem olvassa az írásaimat.

– Ez komoly?

– Nem. Olvassa őket, de nem beszél róluk. Azt mondja, ő nem ért a versekhez. Meg hogy én nem tűröm a kritikát.

– Tényleg?

– Tényleg. Nemegyszer veszünk össze a verseim miatt. Mindig belekötött valami jelentéktelen semmiségbe. Hogy azt úgy nem mondják. Hogy onnan hiányzik egy vessző. A lényeget meg észre se vette.

– Ne panaszkodj, fiam, örüljünk, hogy élünk!

– Ő is ezt mondja: mit panaszkodom, amikor a múlt hónapban is megjelent két versem, egy novellám, meg egy nyelvvédő írásom. Mit akarnék még? Vegyem észre a jó dolgokat is! Ne csak a rosszat örökké.

– Aranka is ezt mondja.

– Hogy nem lehet elviselni az örökké rossz kedvet. Nem győzi hallgatni a panaszaimat.

– Hát állj talpra, légy férfi!

– Itthon én már csak valami ápolásra szoruló gyermek vagyok.

– Akkor mozdulj ki onnan! Gyere el pénteken a Békeffi-féle Írók Kabaréjába! Felolvasok ott majd valami marhaságot. Hozzál te is egy rövid novellát. Vagy egy verset. Valami odaillőt.

– Száz sor a testi szenvedésről. Jó lesz?

– Tökéletes!

– Akkor pénteken.

– És hozd el Ilonkát. Hadd lássa, hogy tapsolnak neked!

Harmadik beszélgetés

– Tessék: itt a Hadik kávéház.

– Halló! Beszélhetnék Karinthy Frigyessel?

– Igen, asszonyom, azonnal szólok neki. Mégis, mit mondjak, asszonyom: ki keresi?

– Kosztolányi Dezsőné.

– Egy pillanat.

– Várok.

– Halló. Parancsoljon velem.

– Jó napot, Karinthy. Itt Harmos Ilona.
 – Kezét csókolom. Csak nincs valami baj Didével?
 – Semmi különösebb baj. De a péntek nem megy.
 – Miért? Egy jót dumáltunk volna. Meg kicsit kirúgtunk volna a hámból.
 – Tudja, Dide alkoholt nem iszik. Enni meg nem tud. Csak szívószállal lehet belediktálni azt a keveset is, amit muszáj. És nehezebb esik a beszéd is. Mit csinálna ő ott, mondja!

– Sajnálom. Hát jó. Tudja mit, kedves Ilona, jöjjenek el hozzánk szombaton este! Kisebb társaság lesz nálunk. Főleg asszonyok, Aranka barátnői. Hogy megünnepeljék a hazatérésünket. Itt bármikor félre tudnak vonulni, ha úgy alakul.

– Ez jobban hangzik.
 – De el kell árulnom magának, lehet, hogy ott lesz ő is.
 – Ő? Kiről beszél? A Radákovichról? Arról a cefkáról?
 – Maga ezt is tudja? Ki volt az az állat, aki elmondta magának?
 – Meg fog lepődni, Karinthy. A maga nagyra tartott barátja maga vallott be mindent nekem.

– Nem értem.
 – Akkor maga mégsem ismeri eléggé őt. Azt mondta, neki most erre a kapcsolatra szüksége van. Mert az a nő egész másképp látja őt. Nem úgy, mint én. Az felnéz rá. És nem a beteg embert, hanem a nagy költőt látja benne. Abba szerelmes.

– És én még azt mondtam neki, álljon talpra. Legyen férfi.
 – Hát ez az. Látja, maguk mind így gondolkoznak.
 – Ne haragudjon, kérem.
 – Én nem haragszom. Megmondtam Didének is. A fontos most, hogy ő kibírja. Hogy legyen ereje végigcsinálni... ami még előtte van. A költőnek élnie kell. Nekem elég, hogy tudom: akármilyen történet is, szeret engem.

– Maga csodálatos!
 – Szeretem az uramat, tudja? Erre szegődtem.
 – Akkor szombaton?
 – Ha nem jön közbe valami rosszullet, ott leszünk. Hét óra megfelel?
 – Tökéletes.
 – Minden jót, Karinthy!
 – Viszontlátásra, szombaton!

Negyedik beszélgetés

– Halló! Adom a Hadik Kávéházat!
 – Halló! Itt Kosztolányi-lakás.
 – Csókolom a kezét, Ilonka! Nem jöttek el szombaton.
 – Üdvözlöm, Karinthy! Talán majd legközelebb. Adjam Didét?

- Ha lehet.
- Már is szólok neki.
- Köszönöm.
- Egy perc...
- Szervusz, fidibusz!
- Szervusz, Ericikém!
- Vártunk benneteket szombaton.
- Nagyon kínos lett volna. Mária és Ilonka együtt? Hogy képzeled?
- Te hogy képzeled? Örökké bujkálni fogsz? És Ilonka úgyis tud mindent.
- Megérezte. Megmondtam neki, ha akarja elvállal. De nem tudok nélküle élni.
- És mit válaszolt?
- Azt mondta, csináljak, amit akarok. Vállal, ha nekem az kell, vagy ne vállal, ha nem akarok.
- És Mária?
- A férje üldöz, hogy vállal el, és vegyem el Máriát.
- Ajánlanám Berlint. Nekünk annak idején szegény Etellel bevált. Laki meg Pesten rohángászott töltött pisztollyal. Persze az még egy másik Berlin volt.
- Régen volt. Azóta megőrült a világ.
- Igen. És te is. Elveszed?
- Nem. De értsd meg, kell nekem!
- Minek? Mit old ez meg?
- Mindent. Te is mondtad, hogy legyen férfi. Mellette annak érzem magam. Otthon az unalmas, betegeskedő Kosztolányi vagyok, mellette az izgalmas költő, Esti Kornél.
- És ő? Beírta magát az irodalomtörténetbe?
- És ha igen? Kell a kaland! Emlékszel?

Ó nő, te drága lengyel,
 olyan vagy, mint az angyal.
 Szépséged égi rendjel.
 E csókkal, puha-langgyal,
 kérlek, hogy ne feledj el,
 és érd be a kalanddal.

- Jaj, a pillanatképek! Emlékszem, De arra is emlékszem, hogy azelőtt izgalmas kalandként megelégedtél hetente egyszer Mici néni műintézetének ügyes leánykáival.
- Azelőtt igen. De be kellett látnom, nekik csak egy fuvar vagyok a sok közül. Egy pénzes pali. Ott csak az számít, mennyit fizetek. Nem én kellek, csak a pénzem. Körülbelül ugyanannyi vagyok, mint a sánta háziúr a másodikról. Jól fizető, visszajáró, disztिंगvált úr.
- Körülbelül? Körül talán igen, de belül nem!